

Indhold	
Abstract.....	3
Indledning.....	4
Metaforens Potentiale.....	4
Jagten på puslespilsbrikker.....	4
Problembeskrivelse	5
Problemformulering	7
Teori afsnit	9
Kirkegaard og selvet.....	9
Den indre og den ydre stemme	10
Fortiden, nutiden og fremtiden	10
Det eksistentielle forhold.....	11
Videnskabsteori	12
Hermeneutikken	12
Den eksistentielle hermeneutik.....	13
Metode	13
Anchoring effect	14
Autoetnografi.....	14
At udlede noget om det almene ved at iagttage det enkelte.....	15
Hvorfor anvende autoetnografi	15
Proces filosofi	15
At spørge filosofien til råds.....	16
Autoetnografiske narrativer	17
Refleksioner fra en vejledning	17
Runners high.....	18
2 Eksamener	20
Analyse	26
Empiriske refleksioner over narrativet "Refleksioner fra en vejledning"	26
Analyse af narrativet "refleksioner fra en vejledning"	26
At fødes frit, Men ind i lænker (mine egne filosofiske tanker)	27
Empiriske refleksioner over narrativet "Runners high"	28
Analyse af narrativet "Runners High"	28
Fokuser på det du kan kontrollere (mine egne filosofiske tanker)	29
Empiriske refleksioner over narrativet "2 eksamener"	29

Thomas Ørbæk LOOP 4. Semester 2023 – Master Opgave

Analyse af narrativet "2 eksamener"	29
Til døden os skiller (mine egne filosofiske tanker)	32
Refleksion oven på analysearbejde	33
Konklusion	35
Referencer	37

Abstract

The primary interest of this Master Thesis is to examine if a leader can gain extra self-awareness by using autoethnography and reading philosophical texts.

It is commonly recognized today that the self evolves through the social connections we take part in every day, but maybe this is not the whole truth, there are plenty of thinkers through the years that argue there might be some parts of our self that are not created in the social context we live in. Maybe we are born with a core that define at least the self that we are in the early years of our life. Or maybe we find bits and pieces that can become part of our self within our self, in our thinking and thereby we can be affected by things that we read, watch, or listen to. The way we reflect on things that affect us, becomes part of the pieces that in the end tell a story of who we are, and can become.

The Master thesis uses existential hermeneutics as scientific method and autoethnographic narratives to conclude its findings. Theoretically the thesis uses known philosophers, such as Søren Kierkegaard, Hannah Arendt, and Ole Fogh Kirkeby as the primary philosophical inspiration, secondary there are a number of other philosophers used in the thesis, but only in small parts.

The thesis concludes that it is possible for a leader to gain self-awareness by connecting autoethnographic narrative from their own life and the thinking of philosophers, both new and old. The thesis also addresses the tough task it is to conduct an enquiry into oneself, it raises questions of validation both in real life and in a master thesis. There is also another possible outcome when you look to deep into yourself, what if you don't like what you find when you start to look into yourself, or if you look to long and develop narcissistic tendencies.

Indledning

Inden du får lov at begynde din læsning af mit Master projekt på 4 semester LOOP, AAU. Er der lige et par ting, du skal vide. Dette er ikke et typisk masterprojekt, med en klassisk opgave struktur, der afsluttes med en konklusion der svarer på problemformuleringen, for det lader sig ikke helt gøre. Jeg har i samarbejde med min vejleder Line Revsbæk valgt at arbejde autoetnografisk, det afsted kommer at projektet kommer til at indeholde rigtig meget der fokuserer på mig, i form af nogle autoetnografiske narrative, men projektet drejer sig ikke om mig, det drejer sig om alle de ledere der søger en måde at forstå verdenen på, en verden som ikke længere er som den har været. Til at analysere mine egne autoetnografiske tekster. griber jeg fat i filosofien, og jeg tillader samtidig at jeg selv filosoferer undervejs. Det kan gøre at projektet undervejs fremstår prætentios og ukonkret for dig som læser, men det er fuldstændig i tråd med den autoetnografiske tradition, som tillader at vi kan være undersøgende og nysgerrige igennem en proces filosofisk tilgang hvor vi ikke på forhånd kan forklare hvad der kommer til at ske undervejs.

Metaforens Potentiale

Jeg anvender i mit projekt en metafor, til at fortælle om min forståelse for selvet og hvordan selvet sker, og jeg bruger mit eget liv som eksempel. At tale om selvet og hvordan selvet bliver til, er opgavemæssigt kompliceret, specielt her inden projektet, er begyndt at folde sig ud med forskellige teoretiseringer, der hjælper med at besvare problemformuleringen. Metaforen har den egenskab, at den netop gennem noget simpelt og alment, kan italesætte et kompliceret emne med få ord. På grund af det relaterbare, vil man som læser, hurtigt kunne danne sig et øjebliksbillede af hvilket udgangspunkt, jeg har i mit projekt om selvet. Dog indeholder metaforen den svaghed, at den på grund af sin almenhed, også kalder på den enkelte til at bidrage med sine egne fortolkninger både af emnet og temaet for metaforen (Jensen, 2013, s. 9-10).

Jagten på puslespilsbrikker

Dette afsnit indeholder en metafor, der beskriver nogle af mine forestillinger om, hvordan man bliver udviklet som menneske. Metaforen trækker nogle linjer op for selvet og hvordan det sociale har indflydelse på hvordan selvet sker, som Ole Fogh Kirkeby vil formulere det (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 12).

Skabelse af selvet sker gennem jagten på brikker til et puslespil, man ikke ved hvordan ser ud. Et livs puslespil indeholder et ukendt antal brikker. Det er altid uvist for os, hvor mange brikker vi har samlet og eventuelt hvor mange vi mangler, eller hvordan brikkerne passer sammen. Som individ fødes man med nogle tilfældige brikker, som bedst beskrives ved, at man har en kerne, der er unik for netop en selv. Det er ikke et komplet selv, og det er langt fra muligt at danne sig et indtryk, af hvad motivet kunne ende med at være. De første der bidrager til puslespillet, vil i de fleste tilfælde være ens forældre eller nærmeste pårørende. I de første mange år er man ikke selv herre over, hvor nye brikker kommer fra, eller hvordan de overhovedet passer til ens eget puslespil. Eftersom man bliver ældre, begynder man selv bevidst og nogle gange måske ubevidst i forskellige relationer, at søge efter potentielle brikker til ens puslespil. Det sker typisk ved at man søger ind i nogle sociale relationer som man ønsker at spejle.

Under projektskrivnings forløbet her på 4 semester af LOOP går det pludseligt op for mig, at min opfattelse af hvor man finder brikker til sit puslespil, ikke kun er gennem individer og sociale fællesskaber. Det er i lige så høj grad gennem kunst, i alle de former det kan have, og ikke mindst kan de komme fra os selv, at skrive autoetnografisk f.eks. er en kreativ proces, der trækker nuancer frem i vores personlighed.

En af de store udfordringer med at lægge puslespillet, er at det kan være svært at få et klart billede af hvad motivet er. Enten kan motivet være utydelig eller en blanding af flere motiver. Typisk skifter motivet i takt med at vi bliver mere bevidst om vores drømme, man enten allerede har eller udvikler, fordi man bliver påvirket i sociale relationer. Det som oftest påvirker motivet, er de sociale fællesskaber man er en del af. Her bliver man inspireret af kulturer og individer, som gennem handlinger og dialog kan hjælpe en til at se muligheder i motivet og hjælpe med at guide en videre. Men det sociale kan i nogle tilfælde, være det der fastholder en, hvis det kun viser det samme billede og dermed fastholder en i nogle mønstre, som ikke nødvendigvis gør noget godt for selvet.

Problembeskrivelse

Platons berømte hulelignelse beretter om, hvordan selvet søger mod lyset, for at blive oplyst og opnå nye erkendelser gennem erfaringer (Søelund, 2020, s. 30-31). Disse erfaringer kan anskues, som udvidelse af de perspektiver individet ser verdenen igennem. Også Søren Kierkegaard

forholder sig til at mennesket, som et væsen der søger det nye (Søltoft p. , 2019, s. 58).

Kierkegaard skriver at, det er den største opgave af alle, for mennesket at blive subjekt. Jeg tolker foranstående som en opgave hvor mennesket skal erkende sit selv, men også erkende at ens selv bliver til i en kontinuerlig proces, som aldrig stopper. Man har altså ikke et fix punkt at sigte efter, eller noget der indikerer, at man har nået målet og fundet sit selv, eller har fundet sit forud defineret selv. Man søger lyset for at erkende sig selv, som man er nu og i den erkendelsesproces, hvor selvet sker, udvikles vi og opfattelsen af hvem, vi kunne være. Det selv man er nu, indeholder både elementer fra ens fortid, men det påvirkes også af de drømme og ambitioner. man har for fremtiden. Set i forhold til hulelignelsen kan ens fortid, være det mørke, man rejser fra, og lyset være den fremtid, man sigter imod. Men ifølge Kierkegaard, er den afgørende faktor for ens selvforståelse ikke så meget hvilket mørke man kommer fra eller hvilket lys man sigter i mod. Det har langt større betydning, hvilken værdi man tilskriver ens fortid, eller de ønsker for fremtiden man har.

Det mørke, man træder ud af i hulelignelsen, kan være opstået på mange forskellige måder. Det kan også opfattes som en tilstand, hvor man som menneske er gået lidt i dvale af mere eller mindre bevidste årsager. Dvale skal i dette tilfælde ikke opfattes som negativt, men mere som en tilstand, hvor andre eller nye perspektiver kan have svært ved at opnå betydning for selvet. At vælge, at gå mod lyset, kan også i hulelignelsens forstand, være et spørgsmål om, at have et åbent sind i forhold til det nye. Men også et åbent sind i forhold til, at forholde sig til sig selv. Kierkegaard er igennem sit forfatterskab meget optaget af, hvordan selvet netop forholder sig til sig selv. Han blander sig, som en del andre filosoffer, både før og efter ham, i diskussionen om, hvordan vores selv udvikles og hvilken part vi selv aktivt kan tage i processen.

Hulelignelsen indeholder mange elementer og kan anskues fra flere vinkler. Det ville i sig selv være interessant at forholde sig til det at være i mørket og hvordan eller hvad der resulterer i, at man vælger at bevæge sig mod lyset. Eller sagt med Kierkegaards ord, hvordan man vælger at blive subjekt og træde i karakter som menneske (Kirkeby, Det nye lederskab, 2004, s. 53). Men hulelignelsen indeholder også lyset og en mere eller mindre bevidst tilbagevenden til mørket, som kan tolkes på flere måder. Det kan tolkes, som at vende tilbage til det gamle udgangspunkt, dog med nye erkendelser i bagagen. Mørket vil her potentielt være upåvirket, men ens måde at være i mørket, eller den måde man oplever mørket på, vil være forandret. Alternativt kan man vende sig

mod et andet mørke, en anden tilstand af dvale. Hvor man igen vælger stabiliteten, fordi forandring er vanskeligt, konstant at være en del af. Måske vælger man det ikke, og tror man bliver i lyset, uden at ligge mærke til, at det gradvist bliver mørkere og mørkere.

Netop, tanken om at man på et tidspunkt skal vende tilbage til mørket, syntes jeg, er et spændende element, når jeg forholder det til min egen selvudvikling og mit forløb på LOOP. Mine forhåbninger for uddannelsen var delt i 2 grupper. For det første ville jeg gerne udvikle mine muligheder for at komme i betragtning til en HR-funktion, meget gerne indeholdende noget ledelses sparring eller en konsulentstilling med samme fokus. Sekundært var der et ønske om at blive klogere på videnskabsteori og de filosofiske traditioner det indeholder. Men jeg har måtte erkende undervejs, at når selvet bliver udsat for lyset, kan det enten blive blændet og træder tilbage i mørket, eller blive ramt af klarsyn og få oplyst en vej, som ikke nødvendigvis er den vej man forestillede sig i starten.

Set i forhold til min metafor i indledningen af projektet, hvor jeg beskriver selvets tilblivelse som en kontinuerlig jagt på brikker til et puslespil, som man ikke kender motivet til. Forestiller jeg mig, at der med stor sandsynlighed vil være langt flere brikker at finde i det, der i forhold til hulelignelsen betegnes som lyset frem for mørket.

Problemformulering

Søren Kierkegaard skriver at, *"Mennesket er Aand. Men hvad er Aand. Aand er selvet. Men hvad er selvet? Selvet er et forhold, der forholder sig til sig selv, eller er det i forholdet, at forholdet forholder sig til sig selv; selvet er ikke forholdet. Men at forholdet forholder sig til sig selv"*

Meget forsimplet kan det fortolkes som, at jeg er mig, fordi jeg kan forholde mig, til hvordan det er at være mig i relation til et andet. Så selvet er forholdet, der forholder sig til sig selv. Men hvad er forholdet og med hvad kan jeg forholde mig til det? Som jeg ser det, kan forholdet manifestere sig i forskellige former. Det kan være en anden, eller forskellen mellem mit ydre og indre jeg, teksten, Tiden/nutiden, døden, Etikken, det eksistentielle, fortiden/historien, fremtiden eller uddannelsen.

Kierkegaards citat får mig til at reflektere yderligere over min metafor i starten af projektet, hvor jeg argumenterer, for at jagten på brikker til ens puslespil, der definerer den person er, findes i mødet med andre individer eller i sociale konstellationer. Men måske det ikke er det fulde billede, måske finder vi også brikker i umiddelbart døde ting, som litteratur og kunst i forskellige

udformninger. Vi kan måske gå så langt og sige, at vi kan finde brikker i vores eget indre, at vores tanker i sig selv er skabende, for det selv vi udvikler.

Ovenstående leder mig frem til følgende problemformulering

Hvordan kan den erfarne leder udvikle sin selvforståelse, gennem læsning af filosofiske teori om selvet og autoetnografisk skrivning?

Teori afsnit

Følgende afsnit beskriver den valgte teori, der er inddraget i projektet. Afsnittet indeholder også forklaring på, hvorfor det er relevant for netop mit projekt. Projektet er teoretiseret, ved hjælp af filosofiske tekster fra nulevende og afdøde filosoffer. De inddragede tekster og teorier indeholder stor kompleksitet og kan utvivlsomt tolkes på flere måder. Den bog der er valgt som den primære teoretiske kilde er skrevet af Ole Fogh Kirkeby og hedder *”selvet sker”* (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008). Bogen er et potpourri af filosofiske stemmer tilbage til Platon og frem til Ole Fogh Kirkebys eget forfatterskab. Det er således en flerstemmig bog og der er flere steder, hvor Ole Fogh Kirkebys egne ord fletter sammen med de filosoffer, der gennem tiden har bidraget til at udfolde selvets tilblivelse. Det resulterer, i at jeg skal være omhyggelig med mine referencer og hvem jeg tilskriver de enkelte citater.

Kierkegaard og selvet

Ole Fogh Kirkeby anvender en lang række filosoffer til at beskrive selvet tilblivelse. Bogen har karakter af en historisk gennemgang, der beskriver selvets betydning for individet, daterende tilbage til de gamle grækere. Den danske filosof Søren Kierkegaard og hans opfattelse af, hvordan selvet udvikles hos individet, har en central rolle i bogen og dermed er Ole Fogh Kirkebys påvirket af Søren Kierkegaards tanker (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 82). Søren Kierkegaard er også i mit projekt central placeret, fordi hans udlægning af hvordan et selv, er et forhold, der forholder sig til forholdet, har afgørende betydning for, hvordan jeg selv prøver at afdække selvets tilblivelse i mine autoetnografiske narrativer.

Jeg har i projektet valgt at lade mig inspirere af Ole Fogh Kirkebys historiske tilgang og inddrager derfor selv andre filosoffer, som kan bidrage til temaet i mit projekt. Jeg har i projektet forsøgt at finde frem til de oprindelige kilder og jeg vil, i de tilfælde det lykkes, referere direkte til den filosof der refereres til af Ole Fogh Kirkeby. I tilfældet med Søren Kierkegaard har jeg valgt, ikke at referere til hans egne tekster. Kierkegaards tekster er sproglig vanskelige at arbejde med og der foreligger en lang række bøger, der behandler Kierkegaards tanker og flytter dem over i en kontekst der minder om min, og som derfor giver mere mening at arbejde med (Søltoft P. , 2014, s. 10). Mine udlægninger af Kierkegaards tanker vil derfor primært komme, enten fra Ole Fogh Kirkeby eller Pia Søltoft, som blandt andet har været leder af Søren Kierkegaards forskningscenter (Søltoft p. , 2019, s. 11).

Den indre og den ydre stemme

Mennesket er et tænkende og talende væsen, vi har sproglige evner, som gør at vi kan udtrykke os, og skabe forståelse mellem hinanden. Vi har udviklet et system, der gør at vi kan kommunikere med hinanden, så vi kan løse svære opgaver sammen. Det samme system tillader, at vi kan dokumentere de løsninger vi når frem til, ved at skrive dem ned. Vi kan også nedfælde vores historie, så dem der følger efter os, kan få en indsigt i hvordan vi levede (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 118-119).

Men før talen har vi som regel tænkt. Denne tænkning kan opfattes som en indre dialog, vi har med os selv. Det er det samme sprog, som vi bruger, når vi kommunikerer med en anden, det er bare kun vores egen stemme, der deltager. Men det er ikke ensbetydende med at dialogen er enstemmig, der kan sagtens være flere holdninger og vi kan skifte roller i vores indre dialog. Det kan måske forklare tvivlen, som ofte er vores følgesvend, når vi skal tage beslutninger. Netop tvivlen resulterer nogle gange i, at vi faktisk ikke rigtigt ved, hvad vi vil med vores tanker, eller kan forklare hvorfor vi har disse tanker. Der kommer vores veludviklet sproglige system os til hjælp gennem translokutionaritetens principet, som beskriver sprogets betydning for vores tanke, ved at vi først ved, hvad vi mener, når vi hører, hvad vi selv siger (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 77). Når vi skriver os til mening, har det samme betydning, for ifølge Fogh Kirkeby kan man ikke skrive meningsfulde ord, som ikke allerede har opnået samme betydning i vores indre monolog. Skriften kan aldrig være meningens første udtryk. Skrivningen vil dog i mange situationer være det, der rammesætter en indre dialog (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 115).

Fortiden, nutiden og fremtiden

Fra starten af projektskrivningen har jeg haft en fornemmelse af, at tid havde en stor rolle at spille i min forståelse af selvets tilblivelse. Men det var først, da jeg læste om begrebet "nunc stans" som betyder det stående nu i Hannah Arendts bog "*Åndens liv*" (Arendt, 2020), at det gik op for mig, at tid nødvendigvis også må fortolkes i en indre og en ydre opfattelse.

Alle har en fortid, det jeg lige har skrevet, skrev jeg på sin hvis i fortiden og fremtiden er det øjeblik som ligger lige umiddelbart foran os. På den måde er vi fysisk forbundet til tiden. Fortiden skabes kontinuerligt via nutiden, som konstant er på vej ind i fremtiden. Vi oplever det sammen med dem vi er forbundet til, som har den samme tids opfattelse, men ikke nødvendigvis den

samme oplevelse. Men dog en tilsvarende opfattelse af at bevæge sig gennem tiden. Nuet bliver på den måde momentan og er enten altid på vej til at blive fortid eller fremtid.

Anderledes forholder det sig til tænkningens adgang til tids opfattelse. Arendt er optaget af, hvordan det tænkende jeg er placeret i tiden. Hun bruger blandt andet en lignelse fra Kafka til at forklare hvad hun mener. *"Han har to modstandere. Den første trænger ind på ham bagfra fra oprindelsen, den anden spærrer hans vej fremad. Han kæmper med dem begge to. Egentlig hjælper den første ham i kampen med den anden, for han vil presse ham fremad, og den anden hjælper ham også i kampen med den første, for han driver ham jo tilbage"* (Arendt, 2020, s. 225-226). Det som både Kafka og Arendt adressere er, at nuet bliver en kampplads, hvor ens fortid og ønsker for fremtid skubber selvet og den indre stemme, og dermed tænkningen ind i en uendelig dialog med sig selv. Nuet får dermed en helt anden betydning, end tidligere beskrevet. (Arendt, 2020, s. 230-231).

Det eksistentielle forhold

Den Eksistentielle Hermeneutik, som er en nyere hermeneutik, opfatter i modsætning til traditionelle erkendelsesteori, mennesket som værende en aktiv del af verdenen, mennesket er involveret i verdenen og får derfor også et forhold til verdenen (Pahuus, 2022, s. 258-259).

Mennesket bliver dermed også bevidst om sit selv og dets indflydelse på sine omgivelser. Gennem forståelse og erkendelse træder mennesket åbent ind i verdenen, med sit selv åben for de situationer, det må klare for at kunne være i verdenen (Pahuus, 2022, s. 259).

Videnskabsteori

Mit projekt fokuserer på mennesket som genstandsfelt og dets sproglige og kulturelle tilblivelse. Det bliver dermed den humanvidenskabelige tradition der bliver udgangspunkt for min forståelse (Egholm, 2014, s. 23). Det er netop i det videnskabsteoretiske afsnit, jeg vil vise, gennem hvilke perspektiver jeg undres og ønsker at forstå den problemstilling, der er trukket op i min problemformulering (Egholm, 2014, s. 17).

Hermeneutikken

Hermeneutik er fortolkning af noget der har mening (Pahuus, 2022, s. 245). Oprindeligt har hermeneutikken sin tilblivelse som redskab for tolkning af bibelske og juridiske tekster med sin start i oplysningstiden, hvor man begyndte at læse de bibelske tekster med henblik på at finde fornuft i forhold til den tid man levede i. Man taler om, at man begynder at læse kritisk (Pahuus, 2022, s. 248).

Man har fra starten af hermeneutikken været klar over at fortolkning og forståelse af tekster samt handlinger, er bundet til cirkulær bevægelse, hvor vi springer rundt. Nogle gange forholder vi os til helheden, og andre gange til små elementer, af det vi har opmærksomhed på (Pahuus, 2022, s. 253).

Jeg havde selv en oplevelse med ovenstående i starten af projektskrivningen. Jeg har fra starten ville arbejde med Kierkegaards fortolkning af hvad et selv er. Kierkegaard skriver, at selvet er, forholdet der forholder sig til forholdet. Citatet gav rigtig god mening for mig, men jeg kunne ikke skrive videre på det eller koble mine egne ord på.

Jeg havde stiftet kendskab med Kierkegaards ord i Ole Fogh Kirkebys bog *"Selvet sker"*, og var egentlig fast besluttet på, at bruge den som primær teori kilde, men for at få et bredere syn på selvet og den historiske udvikling af vores syn på selvet, valgte jeg at lægge bogen til side og dykke ned i nogle andre tænkere om selvet, så som A. Giddens, P. Riceur, E. Goffmann og en bog som prøvede at samle nogle af disse tænkeres ideer. Efter et par ugers læsning og tænkning, valgte jeg en aften at vende tilbage og genlæse kapitlet hvor Ole Fogh skriver om Kierkegaards citat. Denne gang havde teksten en anden klarhed om simplicitet over sig. Som straks satte nye tanker i gang. Dagen efter satte jeg mig til computeren og skrev min problemstilling om samt skrev mit første bud på en problemformulering.

Det illustrerer hvordan min forståelse af selvet forandres ved at jeg læser andet litteratur om selvet, og dermed får en anden forforståelse, i det jeg vender tilbage til Ole Fogh Kirkeby og hans tekst om selvet og dets tilblivelse.

Den eksistentielle hermeneutik

Mennesket er i verdenen, ikke bare som subjekt der iagttager verdenen, mennesket er i verdenen som et tænkende og handlende væsen. Mennesket er et væsen, som qua sin legemlighed er involveret og aktiv i verdenen. Det skal forholde sig til specifikke situationer, som det gennem erkendelse og forståelse skal kunne håndtere (Pahuus, 2022, s. 258-259).

Martin Heidegger skriver i 1927, at menneskets liv kræver at blive ført, eller at blive taget op, fordi det ikke lever sig selv. Han mener, at et hvert menneske i kraft af sit væren og sin åbenhed for væren, uafslædigt afkaster eksistensmuligheder. Det der går forud for disse eksistensmuligheder, er en forforståelse som omfatter en forståelse af en given situation og en fore-griben og forud-seen, som afslører et potentiale i forforståelsen (Pahuus, 2022, s. 259). Det er i Kierkegaards ord ved at træde i karakter, at vi bevidst muliggør at vælge os selv. Det er et eksistentielt forehavende at vælge sig selv, det kræver en forforståelse at kende sig selv og dermed kende sit udgangspunkt for at kunne træde et skridt videre.

Metode

Jeg vil i mit metodeafsnit gøre rede for, hvordan jeg har til hensigt at løse min opgave.

Metodeafsnittet vil fokusere på at beskrive den valgte tilgang, men det vil også indeholde argumentation i forhold til, hvorfor den valgte tilgang er mere relevant end en anden tilgang.

Metodeafsnittet indeholder også nogle af mine tanker, som er med til at beskrive, hvordan man kan blive påvirket af at være i processen som Master studerende.

Jeg er den næst øverste chef i min organisation, hvilket uundgåeligt ligger et ekstra pres, igennem forventninger om at kunne præstere og klare sig godt. Men hvordan møder man egentlig på arbejde dagen efter en eksamen og forklarer at man, på trods af man har arbejdet i timevis med sit projekt, blev det kun til 02. Tager man det på sig selv, og acceptere det var hvad, man havde af evner, eller prøver at bortforklare med dårligt samarbejde med vejleder, eller en censor der ikke forstod pointen med de valg, der var truffet i projektet.

Ovenstående tanker har fyldt i min bevidsthed hele LOOP uddannelsen, hvordan vil jeg egentlig reagere, hvis et af mine projekter af den ene eller den anden grund ikke blev bedømt som relevant og velskrevet. Specielt her på 4 semester har overvejelser om at mislykkes været til stede. Det er afgangsprojektet og jeg har valgt en metode, hvor jeg inddrager mig selv og mine erfaringer aktivt i projektet. Det giver mit projekt en slags dobbelt skrøbelighed. Nu er det ikke bare den akademiske vurdering der er på spil. Jeg har også udfordret min egen måde at forholde mig til mig selv på. Det er ikke udfordringsfrit at gøre sig selv til tema i et projekt på universitetsniveau. Der er flere faldgruber der rent skriveteknisk, kan udfordret projektets troværdighed. Der er også, som i den mytiske fortælling om Narcissus en risiko i, at være optaget af sit eget spejlbillede for lang tid. I myten om Narcissus er det udelukkende selv forherligelse, der bliver problemet fordi Narcissus forelsker sig i sit eget spejlbillede, men det kan også resultere i selvforagt, fordi man gennem overdrevet navlepilleri bliver opmærksom på de uundgåelige fejl, vi alle besidder, fordi vi bare er mennesker.

Anchoring effect

Anchoring effekten er et psykologisk fænomen, hvor en person har en tendens til at favorisere bestemte ideer eller overbevisninger, som aktuelt fylder mest i personens bevidsthed. Dette er mit 4 semester på LOOP uddannelsen, jeg har i snart 2 år fordybet mig i begreber som læring, ledelse, psykologi og det har fyldt meget, for ikke at sige nærmest alt. Det er derfor meget sandsynligt, at de autoetnografiske tekster jeg producerer, vil være påvirket af de emner, der fylder mest i min bevidsthed. Det er i sig selv ikke problematisk, for jeg er jo netop i gang med at skrive et masterprojekt, som omhandler nogle af disse ting. Men opmærksomhed har også en bagside, når jeg vælger noget til, vil jeg unægtelig også vælge noget fra. Det der på den anden side kan være problematisk, er netop at det er den irrationelle side af mig, der vælger til og fra, jeg er således ikke selv herre over, hvilke blide vinkler jeg ikke ser.

Autoetnografi

Autoetnografien tillader forskeren, at inddrage ikke bare beretninger fra forskerens levede liv, som kan være relevant for det emne, der undersøges. Det opfordrer også til en undersøgelse af det kropslige og de følelser, der påvirkes hos forskeren i undersøgelsen. Man kan sige at autoetnografien giver plads til at forskerens egen identitet, eller undersøgelse af forskerens identitet som en del af projektet. (Baarts, 2020, s. 204)

At udlede noget om det almene ved at iagttage det enkelte

Kan vi ved at kaste vores blik på et individ eller en hændelse, se individets fulde karakter eller hændelsens totale sandhed. Kierkegaard taler om betragterens evner, vi skal kunne se mere end, hvad der umiddelbart møder vores øje. Men det kan være en svær øvelse at afsløre det skjulte i det enkelte, som siger noget om det almene. En af forudsætningerne er, at et hvert menneske indeholder noget væsentligt, som det er muligt at generalisere (Søltoft P. , 2014, s. 16). Dette væsentlige, kræver noget af betragteren i forhold til tænkning og nysgerrighed. Kierkegaard digter en række typer, som han lader sine pseudonymer og sig selv iagttage for derigennem at skabe tænkning hos læseren. I mit tilfælde med masterprojektet, er jeg både iagttager og iagttaget på en og samme tid. Men jeg skaber også tekster, som nogen vil læse fuldstændig uden kendskab, til hvad der er gået forud, eller hvad der vil ske efterfølgende. Det er her autoetnografien kommer i spil og skaber tænkning for alle iagttagere, både i øjeblikket men også i efterreflektionen. Jeg observerer eller erindre fragmenter af hændelser og følelser, som jeg gennem filosofi og teori forsøger at skabe et komplet billede af. For læserne skaber fragmenterne tankeeksperimenter, hvad var de en del af tidligere, eller hvad har de potentiale til at blive over tid (Wentzer, 2002, s. 7).

Hvorfor anvende autoetnografi

Jeg har, på de første 3 semester af min master LOOP ved AAU, forsøgt at finde og anvende metoder der udfordret min vante tænkning. Mine valg har haft forskellige begrundelser, noget var det rigtige at gøre, mens andet var spændende, eller måske svært og dermed en udfordring. Lige gyldig hvad jeg har valgt, har det været noget der har flyttet mig. Det har udviklet mit perspektiv for, hvordan verdenen kunne se ud. Her på 4 semester er valget faldet på autoetnografien som empiri kilde, jeg sætter dermed mig selv, eller mit selv i fokus. Men det er ikke projektet hensigt at sige noget om mig, men nærmere at sige noget generelt om livet, men med udgangspunkt i mine levede erfaringer, som viser sig i form af tekster, der er flettet ind i projektet (Baarts, 2020, s. 205).

Proces filosofi

Jeg vælger i mit projekt at forholde mig til tankegangen om proces, som værende noget der altid er i bevægelse og uforudsigelig i forhold til resultat (Revsbæk & Simpson, 2022, s. 1). Jeg accepterer, at det kan fremstå som svage tanker uden objektiv relevans, som netop kendetegnes ved stærke tanker og jagten på sandhed (Revsbæk & Simpson, 2022, s. 3). Men netop accepten af tilblivelsen som værende ikke endegyldig sandhed, men flygtig og åben for diskussion, giver på en og samme

tid både et potentiale og forventning om en åbenhed for verdenen og vores tilgang til at beskrive dens tilblivelse (Revsbæk & Simpson, 2022, s. 3). Der er i denne åbenhed, mulighed for at have en opmærksomhed for det dynamiske, det emergerende eller ultimativt måske at tage direkte del i skabelsen i den verden, der rummer det observerede (Revsbæk & Simpson, 2022, s. 7).

At spørge filosofien til råds

For at blive klogere på hvordan selvet udvikles, henvender jeg mig til nogen, som har interesseret sig for processen i tusindvis år, nemlig filosofferne. Filosofien har skiftet karakter flere gange siden Thales, den første filosof fra det 6 århundrede f.Kr. Op gennem middelalderfilosofien hen over renæssancen, oplysningstiden, moderniteten og postmoderniteten har forskellige tænkere, funderet over hvordan vi ender med at være de mennesker vi gør.¹ Måden det sker på i projektet, er ved at filosofiens tanker i form af deres teorier, fletter sammen med mine tanker fra narrativerne. Det resulterer i en slags dialog, hvor de to elementer både understøtter og udfordre hinanden, i håb om at skabe større klarhed over hvad netop filosofisk teori og autoetnografiske narrativer kan gøre for lederens selvforståelse. I projektets analyse tager det form på følgende måde, ved hvert narrativ er der en kort empirisk gennemgang, som indeholder hvad der lige umiddelbart springer i øjnene, når jeg selv læser det enkelte narrativ. Derefter følger et mere "traditionelt" analyseafsnit, hvor jeg kobler filosofferne og deres tanker og teorier på. For at være mere tro mod hermeneutikken, kobler jeg et yderlige afsnit på hvert narrativ, som på sin vis repræsenterer min nye forforståelse. Denne nye forforståelse bliver udtrykt gennem nogle tanker, som repræsenterer min egen lyst til at filosofere.

¹ Dette er en meget forsimplet liste, der ikke er fyldestgørende, men det var ikke relevant for projektet at uddybe yderligere.

Autoetnografiske narrativer

I dette afsnit følger de autoetnografiske narrativer, som jeg har produceret i projektforsøget.

Narrativerne er skrevet over en periode på ca. 2 måneder. Det enkelte narrativ er dog skrevet færdigt i løbet af et par dage. Jeg har således ikke ændret, eller tilskrevet i de enkelte narrativer efter, de er præsenteret i projektet.

Projektet indeholder ikke én præsentation af hvorfor narrativerne opstår, og det er ikke yderligere beskrevet, hvad der gør, at jeg vælger at skrive de enkelte tekster, samt hvorfor de har eksistentiel betydning for mig.

Refleksioner fra en vejledning

Jeg havde min første vejledning med Line Revsbæk torsdag den 17/8, vi havde en god snak, som var fokuseret på de ønsker og tanker, jeg havde formuleret i et brev til Line om forinden.

Snakken kom ind på nogle tanker, jeg havde gjort mig om selvet og hvordan selvet påvirkes i et dannelsesforløb, som LOOP potentielt kan anskues som.

Jeg spørger Line: "Er der ikke noget med, at Kierkegaard opfatter det som om, man har et selv bestående af en kerne, som godt nok påvirkes udefra, men at det hele afhænger meget af, hvad man ligger i de to opfattelser".

Line svarer: "Jeg kender ikke så meget til Kierkegaard, men jeg mener, at man er kommet frem til at selvet skabes i de relationer, man er en del af".

Vi snakker ikke yderligere om selvets tilblivelse under vejledningen, men prøver at finde et godt udgangspunkt for mit masterprojekt.

Hele vejledningen brager rundt i mit hoved de efterfølgende dage, jeg er faktisk glad for de ideer, vi er kommet frem til, men er også bekymret for om jeg kan lære at bruge autoetnografi. Jeg læser en af de artikler Line har anbefalet, den er på engelsk og har mange ord, jeg har svært ved at forstå sammenhængen med. I artiklen får jeg arbejdet med fænomenet ontologi og bliver klogere på væren og hvad det betyder for opfattelsen af skabelse af et selv, samt hvad det betyder for mit projekt. Jeg noterer mig også, ideen om at tænke med teori, filosofi eller måske ligefrem litteratur. Det påvirker mig helt sikkert, men jeg er ikke helt klar over hvordan endnu.

Jeg prøver i weekenden at sige til mig selv, nu skal der til at ske noget, så jeg kan få sendt noget godt til Line og blive bekræftet i, at jeg er på rette spor. Men det sker bare aldrig!

Tirsdag da jeg mødte på arbejde, kunne jeg fornemme, at det var som om min hjerne trak tempoet ud af alle de opgaver, jeg skulle lave. Jeg kunne ikke stresse mig selv op og præstere i et højt tempo. Det føltes faktisk rart, altså ikke at præstere dårlig! Men at kontrollere mig selv og lave ting færdig på en god måde.

Efter aftenmaden får jeg lyst til at lunte en kort tur på 5-6 km, ikke i noget med højt tempo eller musik i ørerne, som typisk får mine tanker op i gear. Undervejs på løbeturen, efter mange forskellige tanker, slår det mig at netop den korte passage med opfattelser af, hvordan man anskuer selvet, faktisk provokerer mig, fordi det vækker nogle følelser fra min fortid, og fordi jeg ikke nødvendigvis deler opfattelsen, eller måske håber jeg bare virkeligheden er en anden. Selv om jeg anerkender opfattelsen af, at de sociale relationer vi er en del af, har betydning for dannelsen af vores selv, men det er kun et af flere parameter, som har indflydelse selvets skabelse.

Hele episoden får mig til at tænke på en genstand fra bogen Harry Potter og de vise sten (Rowling, 1998). I bogen finder Harry Potter ved et tilfælde et spejl i et forladt klasselokale, som står tildækket med et tæppe. Harrys nysgerrighed får ham til at afdække spejlet og til hans store forbavselse, ser han sig selv omgivet af sine ellers afdøde forældre i spejlet. Uvidende om spejlets evner vender han tilbage flere gange og til sidst introducerer han sin ven Ronald Weasley i spejlets hemmeligheder, kun for at blive overrasket over, at Ronald ikke ser det samme som Harry. Han ser i stedet sig selv iklædt Quidditch uniform jublende med en pokal i hænderne. Det viser sig, at spejlet er et drømmespejl og at det viser ens inderste ønske. For Harry var det at få en familie noget som han aldrig havde haft og for Ronald var det berømmelse og anerkendelse, som også var langt fra det liv han levede.

Runners high

Frank Slade har været til stede i mine tanker de sidste par dage. Jeg er ret sikker på, at jeg kan huske scenen fra filmen, men det er mange år siden, jeg har set filmen: *"Duften af en kvinde"*. Så jeg er i tvivl om de refleksioner og tanker, der er begyndt at tage form i mit hoved, kun er konstruktioner, der bygger på forkerte erindringer.

Efter et par hektiske morgentimer sidder jeg på mit kontor og roder med nogle papirer. Min pc er åben. Jeg klikker ind på Youtube og taster ordene "in the dark" ind. Al Pachino dukker frem, der står klippet varer ca. 3 minutter, jeg har egentlig ikke tid, men jeg vælger at starte klippet. I grove træk er det som jeg husker det, dog med en lille forskel. Frank Slade får på et tidspunkt at vide han skal komme videre med sit liv, det får ham til at reagere voldsomt og råbe: "*WHAT LIFE I GOT NO LIFE, I AM IN THE DARK HERE...*"² Han er tidligere oberst i United States Army, og en brutal en af slagsen. Men han mistede synet i kårhed, mens han håndterede en håndgranat for at imponere nogle rekrutter.

Udtalelsen siger rigtig meget om de erkendelser, Frank Slade, har gjort om det liv, han har levet efter sin ulykke. Jeg vender tilbage til mit arbejde og resten af dagen går så hurtig, at jeg faktisk ikke når at tænke yderligere over det. Efter arbejde er det tilsvarende hektisk. Børn til aktivitet, legeaftaler, gåtur med hunden, lave mad, vasketøj osv. Men jeg har fundet ud af, at for mig er der nogle tænkelommer i løbet af dette tidsrum. Denne dag er det mig der står for at lave mad. Det er en oplagt tænkelomme. Jeg sætter en lydbog på vores Sonos anlæg, igen er det "*TÆNK*" af Sven Brinkmann (Brinkmann, 2022), som er en grundbog på LOOP 4 semester. Det er ikke fordi jeg lytter intens til hvad han siger, men det kører i baggrunden, mens jeg snakker med mig selv om Frank Slade. Jeg reflekterer over mit eget liv, hvad er det for et liv, jeg har levet.

Stille og rolig vender hverdagsstøjen tilbage. Familien kommer hjem og vi samles for at spise og forsøger at interessere os for, hvordan hinandens dag er gået. Det er ofte 30 intense minutter, men 30 gode minutter. Og inden man får set sig om, er ungerne væk, og det eneste der er tilbage, er oprydningen. Jeg begynder at tage af bordet og vaske op. Min kone bliver siddende med sin telefon, jeg kan mærke hun har brug for lige at koble ud i 10-15 min, det passer mig fint for, så har jeg endnu en tænkelomme. Men det er ikke nok, til at komme i bund med de tanker, der rumsterer inde i mit hoved. Hvis det går godt, kan jeg lige nå en løbetur, jeg skynder mig langsomt, jeg vil gerne være færdig. Men der skal ikke stå noget tilbage til min kone, hun har brug for det afbræk hun har lige nu.

Jeg lægger viskestykket og siger til hende "Jeg tager lige en løbetur, jeg er tilbage om 30 min" Hun siger OK, uden at kigge op. Jeg skynder mig at klæde om og får mine løbesko på. Jeg tager en

² <https://www.youtube.com/watch?v=WZ6p4t3StSc&t=58s>

enkelt earpood i venstre øre og genoptager ”TÆNK” med Sven Brinkmann (Brinkmann, 2022). Igen jeg lytter faktisk ikke rigtig til det, det er der bare og så hører jeg ord som påvirker min refleksion. Vejret er hvad jeg vil kalde fantastisk til en løbetur, ikke for varmt eller koldt og jeg kan mærke, jeg har gode ben. Der er ikke noget der gør ondt, det plejer der at være. Når man har slidgigt i knæene, skal benene løbes varme inden smerten forsvinder. Jeg løber ikke hurtigt i dag, men jeg løber blødere og mere naturligt, det minder faktisk lidt om tiden før slidgigten.

Min indre dialog går også godt, jeg skal ikke forcere noget, tilfældige ord fra lydbogen, fylder hullerne i mine tanker. Jeg kan intet styre, men det er mig der tænker, hjulpet de steder hvor jeg ikke har sproget til at tænke, tankerne endnu. Jeg skal heller ikke huske mig selv på Frank Slade, det går helt af sig selv, det er derfor jeg er lige her, lige nu.

“What life, I got no life, I am in the dark here”. Hvordan kan man som menneske nå til den opfattelse, at ens liv er ligegyldig, bare fordi man ikke længere kan udfylde en bestemt funktion og vores identitet ikke længere harmonere med de forventninger, vi har til det liv, vi skal leve.

Vores liv er fyldt med nogle eksistentielle vilkår, og dem er vi nødt til at acceptere. Det kan ikke lade sig gøre at flygte fra dem.

Pludseligt slipper mine tanker kontrollen over min krop og jeg bliver klar over, hvor jeg er på min rute, jeg kan ikke rigtig huske, jeg har løbet de foregående 3,5 km. Jeg fornemmer at mit åndedræt er synkron med min kadence. Jeg kigger ned på mine fødder, de bevæger sig hurtigt. Hurtigere end de plejer og de lander på jorden i en perfekt vinkel, så jeg nærmest ruller ud af hver skridt. De sidste 1,5 km er det kun åndedræt og hastige fodtrin, jeg ænser, ingen jeg løber forbi, men jeg ved de ser mig. Det er mange år siden det er sket sidst, men jeg rammer et runners high, en tilstand hvor alt andet forsvinder og man løber over evne uden at mærke det i nuet.

2 Eksamener

2. semester på LOOP afsluttes med en mundtlig eksamen. Det burde vel ikke være noget problem, jeg er 47 år gammel, jeg har været jægerkorps aspirant, sprunget i faldskærm, klatret i de højeste bjerge i Europa og sejlet kajak på Grønland. Jeg har sat mig selv i situationer, hvor konsekvenserne af mine handlinger kunne have alvorlige følger. Men jeg har aldrig været bange eller fortrudt at jeg har sat mig i netop disse situationer. Jeg har følt mig tryk i at være utryk, og jeg var indforstået med at konsekvens var en del af pakken og det var konsekvenser jeg ikke kunne kontrollere.

Jeg skriver mit LOOP 2. semester projekt sammen med den vejleder, som jeg havde på første semester. Så vi er trygge ved hinanden til første vejledning og vi bliver enig om, at vi skal "satse lidt". Vi skal udfordre mine evner. Jeg kan huske, at jeg syntes det var sejt at gå efter at bestige det højeste bjerg, i stedet for et mindre bjerg. Hele skriveperioden går faktisk godt, jeg er godt med og mit projekt ligger i den bedre ende. Tror Jeg. Jeg er helt klart udfordret undervejs, men det er fedt og det flytter mig. Jeg fornemmer en stolthed over det, jeg får lavet, men også en tvivl om jeg nu virkelig har forstået det hele rigtigt.

Den 4. januar om aftenen, dagen før den egentlige deadline, afleverer jeg min 2. semester opgave. Straks efter begynder mit hoved at arbejde med muligheder for fremlæggelse til eksamen. Jeg syntes, det er rigtig svært, det er svært at beslutte, hvad jeg skal fokusere på og det er svært at læse i dybden på det jeg vælger. Jeg siger til mig selv; *"hold nu op, det er kun 7 minutters fremlæggelse og et oplæg til diskussion"*. Jeg har 21 dage til eksamen, men dagene flyver afsted og jeg bliver mere og mere frustreret over, at jeg ikke har noget klar, noget jeg tror på, vil fungere. Det meste af ugen op til eksamen har jeg travlt på arbejde og mange private arrangementer, så de dage forsvinder også hurtigt. Og jeg er stadig ikke blevet afklaret i forhold til eksamen.

Eksamen er torsdag den 26. januar kl. 08.30, jeg har fået den første tid. Jeg er glad for at jeg skal starte, men det hjælper ikke på min nervøsitet. Jeg ved at trafikken kan være svær, så jeg kører i god tid og ankommer 07.50 til Krogstræde 3. Nu skal jeg bare finde Einstein, det hedder det rum, jeg skal eksamineres i. Der er helt stille på Krogstræde, endnu. Men jeg møder en, som jeg spørger om vej. Personen peger mig i den rigtige retning.

Jeg bevæger mig over mod Einstein med det jeg fornemmer, er usikre skridt. Det er som om min krop bevæger sig mod lokalet, uden at mit hoved har sagt at den skal. Jeg er ikke den første der ankommer, en af mine studier kollegaer, sidder der allerede. Det er Joan, jeg har ikke snakket så meget med hende i undervisningen, men vi hilser på hinanden og bekræfter overfor hinanden, at vi er klar til eksamen. Jeg ved, at jeg lyver, jeg føler mig slet ikke klar. Om Joan har det på samme måde, er jeg ikke klar over. Men vores samtale er kort og måske mere af pligt end lyst. Kort tid efter kommer der et kendt ansigt ned af gangen. Det er Sussie, hun er ikke bare en studiekammerat, vi er i studiegruppe sammen og har samme vejleder. Vi kender hinanden godt og kender hinandens projekter. Da hun kommer nærmere, mødes vores blikke, det er ikke som det

plejer, hun stiller sin taske og tager sin jakke af. Hun begynder at finde forskellige ting, som hun skal bruge i sin fremlæggelse, mens vi snakker lidt løst om forskellige ting. Jeg lægger mærke til, at hun er fraværende og flytter rundt på de samme ting flere gange. Pludseligt går det op for mig, at hun fuldstændigt som mig, er piv nervøs. Men det giver ikke nogen mening, for hun er dygtig! Hun tænker hurtigt, og har altid et gode svar. Det burde være en fest for Sussie.

Der er nu kun 15 minutter til min eksamen, og hverken vejleder eller censor er dukket op endnu. Jeg kigger mine ting igennem for 5 eller 6 gang. Nu kommer Kathrine smilende ned gennem gangen, hun hilser pænt på os alle, det er lidt specielt, for det er første gang vi mødes i den virkelige verden. "NÅ", siger hun; *"er i klar? I er jo inviteret til en faglig fest"*. Faglig er faktisk nok det mindste jeg føler mig lige nu, men det siger jeg selvfølgelig ikke. Men Kathrine kan godt gennemskue vores svar. Hun siger; *"hør nu her. Det her er en fest hvor I kan brilliere med jeres viden, og hvis der var noget galt, så var det min pligt at gøre jer opmærksom på det inden"*.

Det hjælper en lille smule, men jeg bliver ved med at tænke, lad os nu bare få det overstået. Jeg ved, at når det først er i gang, går det rigtigt stærkt og alt det planlagte bliver virkelighed på sin helt egen måde. Det er tilfældigt hvordan jeg siger det planlagte og indsparkene fra censor og vejleder kommer til at flytte mit oplæg på uforudset vis.

Jeg bliver kaldt ind. Nu, er det nu. Jeg griber hurtigt mine ting og går ind i Einstein, Jeg hilser på Katrine og censor og sætter min ene planche op, så den er klar, når jeg skal lægge op til dialog. Jeg sætter mig ved bordet og gør klar til at begynde min fremlæggelse. Pludseligt er det hele glemt og jeg får fremstammet at jeg af uforklarlige årsager er nervøs, så jeg kommer nok til at vrøvle lidt, men så må de spørge ind, hvis jeg får sagt noget, der ikke giver mening. Det får mig i gang og med hjælp fra mine notater kommer jeg igennem eksamen på en fornuftig måde, dog uden at få afleveret det, jeg havde svært ved at producere inden eksamen.

Min tilbagemelding er faktisk bedre end jeg forventede, og Katrine siger at jeg får et flot 10. Det kommer som en overraskelse for mig, at jeg med mine frustrationer faktisk stadig får præsteret noget som ligger i den bedre ende.

Efter eksamen er jeg helt brugt, og vælger ikke at tage på arbejde, men i stedet tage hjem og bruge tid på at reflektere over eksamen og forløbet inden eksamen. Hvorfor var jeg så nervøs?

På 3. semester ender jeg med at få en anden vejleder og dermed miste lidt af den tryghed der lå i at kende min vejleder og den måde vi hver især arbejder på. Min nye vejleder og jeg får hurtigt en dialog i gang og begynder at arbejde os hen imod en skabelon for 3. semesterprojektet. Rene siger, til første vejledning, at han ser forløbet som en slags sparring, hvor vi når frem til en fælles afklaring. Det gjorde mig indledningsvis lidt ængstelig. Hvor var mit sikkerhedsnet, som skulle guide mig i havn, som en los, der har sejlet de samme farvande i mange år. Efter et par vejledninger, med gode snakke, men også mest med feedback, som det kan du godt og det kan du også godt. Endte jeg med at give slip på min ængstelse og skrive et projekt, som jeg selv skabte, og jeg elskede det. Jeg skabte noget der gav mening. Var jeg tryk, NEJ! Men jeg kendte alle præmisser for det jeg skrev, og det var mine egne.

Jeg afleverede projektet tirsdag den 30. maj dagen før afleveringsfristen, og allerede dagen efter var jeg i gang med at læse nyt materiale, som kunne være med i min fremlæggelse. Det var ikke fordi jeg vidste hvad det skulle ende med, men jeg var faldet over noget i projektskrivningen, som jeg brænder for, og det var jeg nødt til at undersøge nærmere. Som min læsning og skrivning skrider frem, går det op for mig at jeg faktisk har fundet de elementer jeg vil bruge i fremlæggelsen, men når jeg læser det, hænger det ikke helt sammen, der mangler noget som kan binde det hele sammen. Jeg søger efter det, men det går skidt og eksamen nærmer sig. Forskellen fra 2. og 3. semester, i denne fase er, at jeg ikke er låst fast, jeg finder faktisk nogle ting, der kan bruges, men jeg er ikke tilfreds. 3 dage før eksamen er der stadig ikke dukket noget op jeg er tilfreds med, aftenen går som alle andre med at få børn i seng og smøre madpakker osv. Vores ældste, en dreng på 12 år, skal læse 20 minutter inden han skal sove. Men han har en aftale om at han kan vælge at få læst 3 gange om måneden, hvis ikke han orker at læse. Denne aften er han træt og vil gerne have læst. Det er kun mig, der er hjemme, så jeg må finde tid til det, det er mindst 2 mdr. siden jeg sidst har læst for ham. Det generer mig faktisk ikke, han er ved at læse Harry Potter, og jeg kunne godt trænge til at læse noget andet end faglitteratur. I netop det kapitel jeg ender med at læse, finder Harry Potter drømmespejlet, som har den egenskab, at det viser den, som ser i spejlet, hvad personen allermost ønsker. Allerede der under læsningen for min søn, går det op for mig, at lige der var det ene element, som kunne binde mine andre elementer sammen. Både den aften og den efterfølgende aften, arbejder jeg med ideen og det føles helt rigtigt. Jeg pakker min fremlæggelse væk et døgn før eksamen og er helt klar. Denne gang er jeg

ikke den første, der skal ind, det er min gode studie kammerat Mikkel, og han sidder allerede på Krogstræde 3, da jeg finder frem til Holdberg, som vores eksamens lokale hedder denne gang. Vi mødes med et kram og får hurtigt bekræftet hinanden i, at det bare skal overstås. Jeg kan mærke der er et eller andet ved den måde han siger det på, så jeg spørger om der er noget galt? Børnene er syge, svarer han, så det har været en hård nat. Hvad med dig spørger han er du klar? Jeg vælger igen at lyve for jeg vil ikke fremstå for selvsikker. Det er OK, jeg vil bare gerne have det overstået, siger jeg. Men det er ikke sandheden, jeg vil gerne have at det starter, for jeg har aldrig følt mig, så klar til en eksamen, som den i dag. Jeg glæder mig til at teste min ide af. Kort tid efter bliver Mikkel kaldt ind, mens han er inde, snakker jeg med nogle af de andre medstuderende, det er heldigvis ikke nogen jeg kender specielt godt, så vi kan snakke lidt løst om lidt af hvert.

Mikkel kommer smilende ud fra tilbagemelding med et 10 tal, Det er godt gået! Jeg er glad på hans vegne, men jeg øjner også en mulighed for at toppe den, det motiverer mig i øjeblikket. Jeg følger med René ind i lokalet og hilser på min censor Nikolaj. Jeg har lavet et manuskript med min fremlæggelse og printet det i 3 kopier, som jeg giver til Rene og Nikolaj. Min forklaring er, at hvis der skulle være noget efter min fremlæggelse, som de tænkte var noget vrøvl, vil de kunne finde det i manuskriptet og genlæse det. Jeg ved, jeg har omkring 7 min til min fremlæggelse. Jeg går i gang. Indimellem hakker det lidt og jeg er nødt til at referere til mine notater, men det meste af tiden er jeg i flow og får sagt, det jeg vil. Jeg afslutter med at sige, jeg ikke er klar over hvor lang tid der er gået, men nu har jeg ikke mere fremlægge. Men det er ikke helt rigtig for jeg ved at min fremlæggelse varer ca. 8 minutter, hvis det var gået helt efter planen. Men de har ikke brudt ind, så jeg må have sagt noget der interesserer dem. Rene starter med at stille et spørgsmål og vi snakker lidt frem og tilbage, jeg er faktisk ikke helt sikker på, jeg får svaret tilfredsstillende på det. Sådan går det et par gange, og jeg begynder at komme lidt i tvivl om, hvor godt det er, så melder Nikolaj sig, han spørger om han må sige noget, Rene siger selvfølgelig. Nikolaj kommer med en lidt længere udredning om, en kammerat han har, der forsker i det min fremlæggelse handler om, men spørgsmålet udebliver. I de få sekunder hvor jeg sidder uforstående og venter på at et spørgsmål skal formulere sig, går det op for mig, at det her ikke er et spørgsmål om at jeg skal bevise, hvad jeg kan. Både Rene og Nikolaj havde en oprigtig interesse i mit projekt og min fremlæggelse. Deres mål var ikke for at finde hullerne i osten, men derimod at bidrage til mine erkendelser.

Efter et par minutter bliver jeg igen kaldt ind i lokalet for at få svar på min præstation. Rene siger, vi starter med karakteren, det er et 12 tal. Hvor efter Nikolaj tilføjer, men der er kun fordi vi ikke må give dig mere. Jeg kan mærke at jeg bliver rørt, mere end jeg er villig til at vise. Jeg holder det tilbage, et eller andet sted tror jeg, at jeg syntes det er pinligt at blive berørt af sådan noget. I min feedback bliver jeg bekræftet i den fornemmelse jeg havde under eksamen. De så det egentlig som en akademisk snak blandt lige og derfor var det mere en eksamen, hvor vi diskuterede emnet.

Analyse

Jeg vil her indledningsvis i min analyse forklare hvordan min analyse er struktureret, så den bliver så læse venlig som muligt. Jeg behandler i analysen mine autoetnografiske narrativer som er i afsnittet af samme navn. Jeg beskriver først kort hvad det enkelte narrativ vækker af umiddelbar følelse, hos mig som en slags indflyvning til diskussionen. Efterfølgende vil teori og narrativ blive sat i spil sammen. I tråd med projektet filosofiske tema, vil jeg lade mig inspirere undervejs og inddrage min egen filosofi, selvfølgelig med stor respekt for de reelle filosoffer jeg præsenterer i projektet ved at præsenterer mine egne tanker som det de er, netop mine egne.

Empiriske refleksioner over narrativet "Refleksioner fra en vejledning"

Dette narrativ er uden tvivl en beretning med flere følelser involveret. Men det, der skinner mest i gennem, er et opgør med glorificeringen af det sociale, og de problemer det efterlader for selvet, hvis ikke man kan håndtere at være ude af fællesskabet. Hvis det sociale bliver et udstillingsvindue for alt det, man ikke har eller kan. Hvis det sociale er afgørende for at skabe et selv, hvad godt gør det så, hvis det kun er negative eller utilstrækkelige følelser det sociale skaber i selvet.

Analyse af narrativet "refleksioner fra en vejledning"

Ifølge Søren Kierkegaard fødes mennesket med en iboende trang til at udvikle sig. Denne trang kan på Kierkegaards tid, hænge sammen med et behov for at sikre sin familie og sig selv med helt basale ting som mad og ly for natten. I mere moderne tid, hvor de basale behov virker til at være opfyldt for de fleste mennesker i den vestlige verden, er der i stedet kommet fokus på individets behov for selvudvikling og anerkendelse (Willig, 2005, s. 13). Rasmus Willig påpeger, at det netop er denne dobbelte erkendelse, hvor individet på den ene side har et naturligt behov for ikke bare at udvikle sig, men også at opleve og nyde de muligheder der i verdenen. Men det er ikke nok at individet selv er vidne til verdenens skønheder, eller at de opnår større indsigt eller kompetencer. For at individet skal have fuldt udbytte af oplevelsen eller udviklingen, skal det også anerkendes af de kredse individet færdes i (Willig, 2005, s. 13 - 14). Willig understreger at denne anerkendelseshandling, som er en social proces, er afgørende for at kunne blive erfaret som individ. Så hvis man skal anerkendes som individ gennem sociale netværk, bliver de anerkendelsesmuligheder man jagter også defineret af det sociale (Willig, 2005, s. 24). Hartmut Rosa italesætter det som et accelerationssamfund, hvor vi som samfund har opbygget anerkendelse i at benytte verdenens ressourcer, som står til rådighed for os til enhver tid (Rosa,

2018). Det har skabt en vækstspiral, hvor kombinationen af rådighed og anerkendelse, har resulteret i trange kår for individet, der har svært ved at følge med accelerationerne.

Konsekvenserne kan måles i sociale patologier, som stress og angst, der er blevet sygdomme, vi alle risikerer at blive ramt af. Sekundært ses det i menneskets evne til at finde tid til at reflekterer og bearbejde de indtryk som individet udsættes for dagligt.

At fødes frit, Men ind i lænker (mine egne filosofiske tanker)

Der er ingen mennesker, der kommer gennem livet uden at være afhængig af andre. Det sociale og relationelle er over alt omkring os. Men lige så frisættende det kan være at løse opgaver med andre, kan det også være besnærende at være låst eller lænket af de normer og kulturer, som følger med alle de positive sider ved det sociale liv.

I 1700-tallet sagde oplysningsfilosoffen Jean Jacques Rousseau at mennesket fødes frit, men ind i lænker. Citatet refererer sikkert til flere samfunds normer fra den tid, blandt andet at sandsynligheden for at flytte sig ud af den samfundsklasse man var født ind i, var forsvindende lille, for ikke at sige umuligt. Og meget tyder på at klassemobiliteten i samfundet er stort set uændret her 500 år senere (Willig, 2005, s. 13). Godt nok er levestandarden væsentligt forbedret og mulighederne for at udvikle sig og fysisk flytte sig, overskrider langt de muligheder der var på den tid. Men det ændrer ikke på, at selv om mennesket fødes frit og med alle muligheder, vil der altid være bånd, der binder os. Om det så er samfundsmæssige forhindringer, der gør, at vi ikke kan undslippe den arv og det miljø vi tilfældigt er endt i.

For at det sociale skal fungere for individet, skal det bidrage til at selvet får mulighed for at forholde sig til sine egne forhold gennem et ligeværdigt og meningsfuldt forhold. Det er bare ikke altid den måde, vores sociale dynamikker fungerer på. Orson Wells illustrerer det på bedste vis, i sin bog *"Animal farm"* (Orwel, 1945), hvor dyrene overtager fra bondemanden og laver en række love, som skal sikre ligeværdighed, der iblandt at alle dyr er lige. Det går også fint lige indtil grisene tilføjer noget til reglen, at nogle dyr er mere lige end andre. Og dermed også ændre på de andre dyrs mulighed for at, forholde sig til sig selv og mulighederne for udvikling.

Hvilke psykodynamiske eller sociale normer, der trigger social adfærd som minimerer individets potentiale for selvudvikling, kan være svært at identificere. Og konsekvenserne af vores valg på makroplan, blandt andet i form af det vækstparadigme, vi lever, i vil uomtvisteligt og uden

mulighed for forudsigelse have stor indflydelse på mikroplanet for individet og selvet mulige selvforståelse.

Empiriske refleksioner over narrativet "Runners high"

Mit narrativ runners high handler om de ting, der unægtelig sker for os alle. Vi er aldrig 100% selv i kontrol over vores liv. Det går ikke altid, som vi håber, nogle gange brister vores drømme, vi mister vores evner med alderen eller mennesker vi elsker. Nogle gange har det så stor indflydelse på vores tanker, at det presser os ud i livsændrende beslutninger. Disse beslutninger kan være både forhindring og katalysator for vores mulighed, for at jagte nye drømme og potentialer i vores liv.

Analyse af narrativet "Runners High"

Mit Runners High narrativ får mig til at reflektere over, hvordan vi alle har brug for noget, til at guide os gennem livets svære tider. Stoikeren Epiktet skriver, at "det er ikke begivenhederne, men vores meninger om dem, som forårsager os lidelse" (Overgaard, 2020, s. 23). Det er ikke så meget de eksistentielle begivenheder, der uundgåeligt vil ramme os, men den værdi, skam eller frygt som udløser en handling, der enten dæmper eller forstærker vores lidelse. Slaven Epiktet der endte som stoiker, må om nogen være bekendt med et liv, hvor det eneste man som menneske kan kontrollere er, hvordan man vælger at reagere på de handlinger, man bliver udsat for. Epiktet specificerer handlinger, som værende bundet op på vores opfattelse af de situationer, vi af den ene eller den anden årsag ender i. Fogh Kirkeby formulerer det som et samarbejde mellem sproget og indbildningskraften (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 29), og dermed også afhængig af den indre dialog og i hvor stor grad vi kan forestille os konsekvenserne af en begivenhed. Det paradoksale ved eksistentielle begivenheder er, at man ikke på forhånd kan vide, hvor stor indflydelse de vil få for ens sprog og tænkning. Fogh Kirkeby er opmærksom på, at det er afgørende for ens egen tolkning af den eksistentielle begivenhed, om man opfatter noget som en specifik begivenhed og dermed betydningsfuld, eller om man opfatter noget som betydningsfuld og dermed en begivenhed af potentiel eksistential karakter (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 28). Kun i det tilfælde hvor vi opfatter det som en specifik begivenhed, vil det tingsliggøres som en hændelse og opnå objekt karakter via fælles sprog og erindring. I narrativet "Runners High" reflekterer jeg over, hvordan en, muligvis selvforskyldt, ulykke der resulterer i et mistet syn og karriere, netop har objekt karakter, fordi det har identitets konsekvenser for Frank Slade ved at gribe ind i hans erindringer og påvirke det fælles sprog der er omkring ham.

Fokuser på det du kan kontrollere (mine egne filosofiske tanker)

I den stoiske filosofi fokuserer man blandt andet på oplevelsen af kontrol. Stoikerne var opmærksom på at det ikke gav mening at søge kontrol over ting som man alligevel ikke kunne kontrollere, så som andres holdninger og beslutninger. I modsætning til kynikerne, som også var en filosofisk retning på samme tid som stoikerne, var stoikerne ikke imod at man ejede ting, men tingen måtte ikke eje en selv. Man skulle kunne give afkald på materielle ting og fysiske egenskaber var kun til låns, så dem skulle man acceptere ville forsvinde med tiden. I et ledelsesmæssigt perspektiv er det relevant at filosofere yderligere over konsekvenser ved at søge eller have behov for kontrol. Ledelse er kompleks og ordet kontrol er nærmest blevet et fyord, som man ikke længere ynder at bruge. For at opnå det bedste resultat skal man turde afgive kontrollen og lade medarbejderne lede sig selv. Det er de færreste medarbejdere, der sætter pris på kontrol og hvis man som leder behøver at statuere sin magt, kan det tolkes som om man ikke har kontrol. En stoisk leder, vel og mærke, i vores tid vil opfatte behovet for kontrol som nytteløst og i stedet gennem netop det lederen kan kontrollere, sine egne handlinger, forsøge at motivere medarbejderen til at arbejde mod fælles mål.

At være leder er på mange måder blevet et udtryk for succes, det resulterer i bedre løn, magt over sine medarbejdere og nok for mange, vigtigst af alt giver det prestige. I en verden hvor det image man viser ud af til, er vigtig i forholdt til den historie man fortæller om sig selv, er det et blåstemple at man er blevet udvalgt til at stå i spidsen for andre. Man bliver på mange måder et med den rolle man har i arbejdslivet, ens identitet bliver flettet ind i rollen som leder.

Empiriske refleksioner over narrativet "2 eksamener"

I mit narrativ 2 eksamener virker det oplagt at interessere sig for, hvordan min indre dialog i to ellers ensartede situationer, ender på to vidt forskellige måder. I den ene situation bliver jeg nervøs, mens jeg i den anden situation nærmest bliver beroliget af det, der er i vente. I den første situation bliver jeg presset og misser potentialet i det tilfældige, mens jeg i den anden situation omfavner det og venter tålmodigt på at det opstår.

Analyse af narrativet "2 eksamener"

Narrativet rejser spørgsmålet hos mig om, hvordan vi oplever den verden, vi er i. Hvordan bidrager vores sanser til en mere eller mindre bevidstgørelse af det vi ser, hører og føler. Ole Fogh Kirkeby har en tre deling af erfaringsbevidstheden, som beskriver, hvordan vi gennem forskellige måder at

erfare verdenen på aktiverer følelser, som kan være afgørende for den form vores indre dialog ender med at tage (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 131).

På overfladen fremstår de to eksamener ensartede med kun små ændringer i form af personer, lokaler, årstid, osv. Hvis jeg antager at jeg som subjektløs fokuseret beskuer, vil de to eksamener være tæt på identisk for bevidstheden, hvis kun det drejede sig om de ca. 30 minutter det fylder i tid og rum. For at de to eksamener skal adskille sig fra hinanden, er det som om de skal ville noget med mig. De skal selv være subjekter, der gennem min bevidsthed vil ind i min erfaring, og dermed have adgang til min verden (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 131). Det interessante men også svære spørgsmål at svare på er, hvornår i hele forløbet, eksamen egentlig griber ind i min erfaring og bliver til subjektfokusering, som gennem objektivering og bevidsthed om eksamen kan komme til at påvirke mig. Sker det allerede i det forudgående projektskrivningsforløb eller er det først når projektet er skrevet og afleveret og processen med at perspektivere projektet går i gang? Ifølge Fogh Kirkeby ændrer min opfattelse af situationen sig først, når jeg bliver bevidst om, at der er en anden sansning i mig, som er forskellig fra den umiddelbare sansning af verdenen eller situationen. Det kalder på noget unikt eller individuelt via det erkendte og den erfaring man har som jeg. Det er det Fogh Kirkeby kalder *"jeg fokuseret sansning"*, som indeholder en stor portion refleksivitet. Den refleksivitet kan være påvirket både af fortid og fremtid. Vi indeholder alle noget der har været, vores fortid, og noget som endnu ikke er sket, vores ønsker for fremtiden (Arendt, 2020). I dette tilfælde resulterer det i, at jeg får tillagt de to eksamener forskellige værdier ud fra mere eller mindre bevidste erfaringer, som jeg tror refererer til tidligere eksamens situationer og udfordringer med at være konkret i forhold til fremtidig profil. Selvom det på overfladen vil ligne to ensartet situationer, ender de med at kalde på forskellige følelser hos mig.

"Jeg-fokuseringen" som Fogh Kirkeby beskriver den, træder i kraft på det tidspunkt hvor jeg går fra at tænke over eksamen, til at kommentere eksamen over for mig selv. At skulle til eksamen indeholder en naturlig tvivl. Man skal jo testes på noget, man har afleveret eller færdigheder man burde have bygget op. *"Jeg-fokuseringen"* bliver enten et problem eller en forløsning, når de spørgsmål man stiller sig selv, fokuserer på, hvorfor man er nervøs eller, hvorfor man hviler i sig selv og venter på, at løsningen viser sig for en. Fogh Kirkeby citerer Kant for, at man ikke kan erkende sig selv som den, man er, nærmere kun som man fremtræder for sig selv (Kirkeby, Selvet

sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 139). Så hvis man tvivler på egne evner eller kvaliteten af det indleverede, vil det påvirke den måde man træder frem for sig selv. I hvilken form, man træder frem for sig selv i den enkelte situation, kan også afhænge af, hvordan man sanser sig selv. Det har betydning om man sanser sig selv retrospektiv gennem tidligere erfaringer, både gode og dårlige, eller om det er gennem ens drømme for fremtiden. Hannah Arendt beskriver med udgangspunkt i Kafkas aforisme, at fortidens og fremtidens kraft kolliderer på kamppladsen (Arendt, 2020, s. 226) og skaber i den proces det stående nu. Jeg tolker det som afgørende for at være i nuet, at fortid og fremtid mødes på lige vilkår, så er opstår en balance, som giver plads til en indre dialog bestående af begge dele. I et uddannelsesforløb som LOOP hvor undervisningen og det materiale, der indgår, har stor indflydelse på, at vi tænker og, hvad der trigger vores tænkning. At det er vigtigt at være bevidst, om den dialog man skaber med sit indre selv, kommer fra sin mere eller mindre bevidste fortid, eller et ønske om en nærtstående fremtid. Ideelt set er fortid og ønsket fremtid repræsenteret nogenlunde jævnbyrdig. Der er ingen mennesker der kun er fortid eller fremtid, vi må nødvendigvis finde en balance mellem de to poler. En af mine refleksioner på, hvorfor min tænkning og dermed også min indre dialog ender med at reagere, som den gør i den første eksamen i narrativet "2 eksamener" er, at den primært er bundet op på min tidligere erfaringer med eksamener fra en tid, hvor grundene til at sidde i den enkelte eksamen var uafklaret. Jeg var der enten, fordi jeg skulle være der, eller fordi dem jeg fulgtes med, var der og derfor troede jeg også at det var dér, jeg skulle være. Til den anden eksamen i narrativet "2 eksamener" var jeg der, fordi det gav mening for mig at være der. Jeg var i processen blevet mere afklaret med, hvordan LOOP kunne hjælpe mig til at definere drømme for fremtiden. På den måde kom der mere balance mellem fortid og fremtid. Ved at blive mere tydelig om fremtiden, træder man også mere reflekteret ind i lyset og kan på den måde også nemmere forholde sig til det mørke man kommer fra. Det resulterer i at man kan træde ind i nuet, men ud af kamplinjen som Kafka vil kalde det og blive ophøjet til dommer. Ikke for at dømme sig selv, men for at kunne overskue sig selv og den rejse man er på. Dette forstærkes ved, at et andet menneske med sit nærvær er en del af processen og dermed også presser ens erfaringer og det billede som vi tror, vi fremtræder med både for os selv og den anden (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 138-139).

Til døden os skiller (mine egne filosofiske tanker)

Jeg startede mit projekt med en puslespilsmetafor, til beskrivelse af en måde selvet kan udvikle sig på. Set i forlængelse af ovenstående analyse, får puslespilsmetaforen mig til at overveje, om jeg ved den første eksamen var i gang med at omskrive selve motivet i mit puslespil. Det var på tidspunktet for den første eksamen meget uklart for mig, hvad puslespillet kunne ende med at forestille. Uklarheden resulterede i, at hverken gamle eller nye brikker passede meningsfuldt til motivet jeg, på det tidspunkt, kunne se på mit puslespil. Ved anden eksamen var det blevet mere tydeligt hvad motivet kunne ændre sig til, og jeg havde derfor mulighed for at reflektere over, hvordan gamle brikker eventuel kunne bidrage til motivet og aktivt søge steder, der kunne indeholde nye brikker til mit puslespil.

Når vi vender os mod det nye, er det muligt at vores blik og bevidsthed skifter retning, men vores erfaring forbliver uændret. Det vi kan omformulere gennem det nye, er de narrativer vi fortæller om vores fortid. Sten Hildebrandt er citeret for at have sagt, at vi begriber med vores begreber. Det vil sige, at vi kan kun se os selv gennem de perspektiver, vi har til rådighed. Men vi kan drømme uden perspektiver, så vi kan godt sætte falske spejlbilleder op, som ikke er realiserbare med de nuværende perspektiver. Disse drømme kan være resultat af social spejling eller conformation bias, der resulterer i ubevidste handlinger, hvor vi prøver at passe ind og være som andre, selvom vi egentlig ikke er det. Derfor er vi fra tid til anden nødt til at udvikle eller tilføje nye begreber, så vi kan jage de drømme, som vores fortid ellers ikke begriber.

Som beskrevet tidligere er selvet, ifølge Kierkegaard, forholdet der forholder sig til forholdet. Og det forhold kan fremstå på mange måder, både objektivt i form af mennesker eller via musik, litteratur, kunst generelt, som genererer tænkning og refleksion med påvirkning udefra. Men det kan også optræde i form af en intersubjektiv dialog med ens alter ego. Ens andet jeg, som er den del af selvet, der ikke umiddelbart har fysisk handling til rådighed, men stadig har stor indflydelse på individets fokus og dermed ubevidst handlingsstyrende for selvet. Det andet jeg, vil i mange tilfælde være sammenlignelig med det indre jeg, der tager form som en indre stemme.

Det er til enhver tid muligt for individet at bevæge sig væk fra et forhold, at trække sig eller være passiv i en dialog eller et forum. Men det lader sig ikke gøre at afkoble dialogen med ens indre stemme. Jeg tillader mig her at tilskrive dette andet jeg en anden repræsentation, med titlen det etiske jeg, der er mine egne ord. Det gør jeg, fordi den stemme der er repræsenteret i individets

bevidsthed, indeholder kraftzoner som samvittighed, normer, begær, overvejelse, fornuft, tvivl osv. (Kirkeby, Selvet sker - bevidsthedens begivenhed, 2008, s. 79-80). Disse kraftzoner er aktiveret i mere eller mindre grad, afhængig af påvirkning gennem følelserne. Men siden Freuds psykoanalyse blev introduceret, er der blevet slået tvivl om, hvor meget der egentlig er bevidst ved vores handlinger og hvad der trigger det ubevidste. Derfor er vores andet jeg, det som jeg på godt og ondt kalder, det etiske jeg, noget vi er gift med fra fødslen, Det udvikles ifølge Freud meget i ens første leveår. Vi kan ikke gøre det tavs, men vi kan påvirke den dialog vi har med det, ved at lære nogle triggere at kende og forebygge svære dialoger.

Kierkegaard skriver også, at vi kan som sådan ikke forandre den vi er, vi er den, vi er bland andet på grund af de erfaringer, vi gjort os. Men det er den værdi vi tillægger de erfaringer, vi har med os. Og måske er det netop værdien og ikke erfaringen i sig selv der er triggeren for vores ubevidste styring og toneleje/sprog i dialogen mellem det etiske jeg. Ved at være bevidst om værdien af vores erfaringer, bliver vi også mere opmærksomme på, hvilken karakter det er vi træder ind i og dermed hvilke roller det er muligt for os at tage.

[Refleksion oven på analysearbejde](#)

Efter endt udforskning af, hvor jeg som erfaren leder har kunnet skabe udvikling i min selvforståelse gennem dels læsning af filosofiske tekster og dels skrivning i autoetnografisk form, om betydningsfulde hændelser i min nyere udvikling som leder, er det tid at gøre status på, hvilke erfaringer gjorde jeg mig undervejs. Som kan informere andre om, hvad der muliggør udvikling af selvforståelse i sådan en proces og, hvad der har virket hæmmende i processen.

Muliggørende

- Det er opsigtsvækkende, hvor dybt et reflektionsniveau man kan nå, ved at kombinere filosofiske tekster med autoetnografisk skrivning.
- Den udvidet selvforståelse man opnår, styrker en i at stå fast på de værdier, der er ens egne.
- Det er i orden at tale med sit selv. Det er en forudsætning for at kunne udtrykke sig meningsfuldt.
- Tankefuldhed er nødvendig for kritisk tænkning

Hæmmende

- Det kan være en ensom proces at være i. Det er svært at åbne op for andre. Det kræver tid for at forstå, hvad det er man forsøger at nå frem til.
- Der er for nogle, en risiko for overdrevet selvforherligelse, eller selv nedgørelse. Når man bruger så meget tid på at studere sit eget selv.
- I en verden hvor handling i sig selv kan definere os som stærke mennesker, kan det at være tænkende og refleksiv forbinde os med at være et svagt menneske.

Konklusion

Min konklusion vil være delt i to. Den ene en del svarer på min konklusion og den anden del har mere fokus på, hvad det kan have af konsekvenser for en at skrive et projekt, som det jeg har.

Min problemformulering lød som følgende:

Hvordan kan den erfarne leder udvikle sin selvforståelse, gennem læsning af filosofiske teori om selvet og autoetnografisk skrivning?

Efter at havde færdig gjort mit projektarbejde, står det klart for mig, at man som leder kan få meget ud af arbejde med både autoetnografi og filosofiske tekster. Men det er også som om, de to undersøgelsesformer nærmest kan virke som en katalysator for hinanden. Og dermed styrke potentialet for refleksion og udbytte i arbejdet.

Gennem hele filosofihistorien har filosoffer beskæftiget sig med, hvad det er, der gør at vi mennesker, er som vi er og handler som vi gør. De filosoffer der er nævnt i projektet, er på hver sin måde et produkt af den tid de levede i, men de har også bidraget til de næste generationer med deres egen tænkning. Det kan nogle gange virke irrelevant at forholde sig til filosoffer, der levede for 150 år eller helt op til 3000 år siden, i en væsentlig anderledes tid, med helt anderledes teknologier og menneskesyn. Men pointen med at læse gamle tekster er ikke at kopiere deres måde at leve på, men nærmere at lade sig inspirere og lade fortiden bidrage til at forme det menneske, man kan blive. Hannah Arendt kommer blandt andet ind på at mennesker både er noget der har været, vores fortid, og noget der endnu ikke er sket, vores drømme for fremtiden. Vi er ikke enten eller, og som samlet menneskehed er vi også fortid og fremtid. Så for at lederen bedre kan forstå sig selv i det store hele og forstå sin rolle og ansvar i det store hele, kan lederen med fordel fordybe sig i filosofiske tekster fra fortiden, netop fordi de fortæller en historie om hvem mennesket har været eller potentielt hvem mennesket kunne være. Og dermed bidrage til at lederen kan træde i karakter, både som menneske men også som leder i den kontekst lederen er i.

Autoetnografien rummer mange potentialer for den enkelte, først og fremmest vil processen med at producere autoetnografiske tekster, generere tænkning for den enkelte. Ifølge Fogh Kirkeby kan teksterne aldrig komme før tænkningen, hvis vi skal kunne producere tekster, skal vi først kunne tænke og reflektere over de situationer, som bliver til autoetnografiske tekster.

At producere autoetnografiske tekster kan kræve noget meget personligt af den enkelte leder. Teksterne kan indeholde en skrøbelighed, som en leder måske ikke ønsker at dele med andre, af frygt for at medarbejderne vil opfatte en som en svag leder. Afhængig af hvilken mental tilstand man er i, kan teksterne komme til at indeholde fortolkninger af den tvivl og usikkerhed, der fylder i ens bevidsthed. Men det paradoksale, er at det der fylder ens bevidsthed ofte, er den eksistentielle tvivl, noget som vi alle bliver ramt af, fordi det er en forudsætning ved et levet liv. Ved at dele eller gennem refleksion af egne og andres eksistentielle sårbarhed, vil den enkelte leder kunne opbygge en selvforståelse, der er mere forbundet til det fælles. Og måske ende med at stå som en leder blandt andre, frem for en leder over andre.

Referencer

- Arendt, H. (2020). *Åndens liv*. Aarhus: Forlaget Klim.
- Brinkmann, S. (2022). *Tænk til forsvar for et tankefuldt liv*. Copenhagen: Gyldendal.
- Baarts, C. (2020). Autoetnografi. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard, *Kvalitativ metode - En grundbog* (s. 203-216). København: Hans Reitzels Forlag.
- Egholm, L. (2014). *Videnskabsteori - Perspektiver på organisationer og samfund*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Jensen, A. F. (2013). *Metaforens magt - Fantasiens fostre og fornuftens fødsler*. København: Forlaget filosofien.
- Kirkeby, O. F. (2004). *Det nye lederskab*. København K: Børsens Forlag.
- Kirkeby, O. F. (2008). *Selvet sker - bevidsthedens begivenhed*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Orwel, G. (1945). *Animal Farm*. København: Lindhardt og Ringhoff forlaget.
- Overgaard, N. (2020). *Det hele handler ikke om dig selv - Antikke principper for et liv med sindsro, frihed og mening*. Copenhagen: People's Press.
- Pahuus, F. (2022). Hermeneutik. I S. Køppe, F. Collin, & R. Helles, *Humanistisk videnskabsteori* (s. 245-288). København: Lindhardt og Ringhoff.
- Revsbæk, L., & Simpson, B. (2022). *Doing process research in organizations - Noticing differently*. Oxford : Oxford university press.
- Rosa, H. (2018). *The good life*. Routledge.
- Rowling, J. K. (1998). *Harry Potter og de vise sten*. London.
- Søelund, L. (2020). *En Filosofisk skolemand*. Odense: Forlaget Mellempgaard.
- Søltoft, P. (2014). *Kierkegaard og kærlighedens skikkelser*. København: Akademisk Forlag.
- Søltoft, p. (2019). *Kunsten at vælge sig selv. Om kierkegaard, coaching og lederskab*. Copenhagen: Akademisk Forlag.
- Wentzer, T. S. (2002). Indledning. I M. Heidegger, *Til sagen for tænkning* (s. 7-42). Aarhus: Forlaget Philosophia.
- Willig, R. (2005). Selvrealiseringsoptioner - vor tids fordring om anerkendelse. I R. Willig, & M. Østergaard, *Sociale patologier* (s. 13 - 40). Copenhagen: 2005.